

Innst. S. nr. 213

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra justiskomiteen

Dokument nr. 8:53 (2007-2008)

Innstilling fra justiskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om å heve beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av umyndiges midler

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum fremmet 13. februar 2008 følgende forslag:

I

Stortinget ber Regjeringen snarest fastsette ny forskrift i medhold av vergemålsloven § 63 hvor beløpsgrensen heves til kr 200 000.

II

I forbindelse med fremlegging av odelstingsproposisjon om ny lov om vergemål bes Regjeringen fremme forslag om en mekanisme som årlig regulerer dette beløpet i tråd med for eksempel grunnbeløpet i folketrygden, slik det er gjort i Sverige."

Forslagsstillerne viser til at som følge av vergemålsloven plikter overformynderiets å forvalte umyndiges midler når disse overskrider en beløpsgrense fastsatt av Justisdepartementet. Overformynderiets forvaltning varer normalt til myndighetsalder, dvs. 18 år.

Dagens beløpsgrense er på 75 000 kroner før overformynderiets trer inn. Denne grensen har stått stille de siste 8 årene. Hensikten bak reglene i vergemålsloven er å bistå svake grupper og ivareta mindreåriges økonomiske og personlige interesser. Utgangspunktet i vergemålsloven er at den eller de

som har foreldreansvaret er verge for den mindreårige. Det er med andre ord normalt foreldrene overformynderiets i praksis griper inn overfor når de forvalter midler med hjemmel i loven.

I forbindelse med Vergemålsutvalgets innstilling (NOU 2004:16 Vergemål) og påfølgende høring ble det fra mange hold tatt til orde for at beløpsgrensene for når overformynderiets trer inn, må heves, også dersom man endrer dagens praksis til å overlate til Vergemålstilsynet å fastsette denne beløpsgrensen.

Etter forslagsstillerne syn harmonerer dagens beløpsgrense dårlig med den alminnelige samfunns- og velstandsutvikling, som heller burde tilsi at det offentlige i mindre grad blandes inn og at beløpsgrensen ikke bør settes lavere enn det man ofte anser som alminnelige sparebeløp, for eksempel 2–300 000 kroner.

Selv om det kan gis unntak fra at overformynderiets skal forvalte midlene, er de færreste foreldre klar over dette. De fleste vet heller ikke at beløpsgrensen er så lav som 75 000 kroner. For mange kommer det derfor som en overraskelse at overformynderiets har trådt inn i for eksempel foreldrenes sted etter at beløpsgrensen er passert. Etter forslagsstillerne syn bør derfor beløpsgrensen heves betraktelig, og det bør etableres en mekanisme som sikrer at denne grensen justeres automatisk i tråd med velstandsutviklingen.

Forslagsstillerne viser videre til at departementets arbeid med ny vergemålslov dessverre drar ut i tid, og det er ikke varslet tidspunkt for når forslag til ny lov blir forelagt Stortinget.

Det er imidlertid ikke noe i veien for at departementet uavhengig av dette arbeidet selv kan heve beløpsgrensen gjennom forskrift.

Forslagsstillerne ber departementet i forbindelse med den videre oppfølging av Vergemålsutvalgets innstilling vurdere om det kan være hensiktsmessig

med ulikt regelverk og ulike beløpsgrenser knyttet til hvordan den til enhver tid gjeldende beløpsgrensen nås. Det kan være gode grunner til å ha et mer fleksibelt regelverk og høyere beløpsgrenser ved regelmessig sparing enn gjennom et engangsbeløp ved for eksempel arv eller lignende.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Anne Marit Bjørnflaten, Thomas Breen, Ingrid Heggø og Hilde Magnusson Lydvo, fra Fremskrittspartiet, Jan Arild Ellingsen, Solveig Horne og Thore A. Nistad, fra Høyre, Elisabeth Aspaker og André Oktay Dahl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Akhtar Chaudhry, viser til det fremlagte representantforslaget fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om å heve beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av umyndiges midler.

Komiteen slutter seg til mange av de forhold forslagsstillerne påpeker. Det er viktig at beløpsgrensen harmonerer med den øvrige samfunnsutvikling.

Komiteen ser videre viktigheten av å ha et lovverk som ivaretar de hensyn som vergemålsloven skal sørge for. Det vil, selv i et samfunn som vårt, være mennesker som har behov for denne typen sikkerhet/hjelp. Samtidig må loven utformes slik at den fremstår som fornuftig og rettferdig av de berørte parter. Dette vil igjen kunne variere, men loven må likevel avvise ulike hensyn.

Komiteen deler forslagsstillernes og statsrådens syn (jf. vedlagte brev av 10. mars 2008) på at det er behov for en gjennomgang av vergemålsloven. Selv om tilnærmingen er noe forskjellig, oppfatter komiteen at en slik gjennomgang er ønskelig fra begge hold.

Komiteens oppfatning er videre at dagens beløpsgrense på kr 75 000 er for lav og ikke står i forhold til samfunnsutviklingen på dette området.

Komiteen ønsker å se på beløpsgrensen og hvordan den skal reguleres samlet, og komiteen vil derfor foreslå at Regjeringen får i oppdrag å gjennomgå saken og komme med forslag om et nytt beløp og prisregulering av beløpet.

Komiteen fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny vergemålslov gjennomgå dagens beløpsgrense, med tanke på å oppjustere denne til et mer riktig beløp, sett i lys av tiden som er gått siden siste justering og samfunnets øvrige utvikling. Det

bør samtidig vurderes hvordan fremtidig oppjustering av beløpsgrensen best kan skje. Regjeringen bes deretter melde tilbake på egnet måte."

Komiteen viser avslutningsvis til statsrådens svarbrev og kommentaren om vergemålsloven § 89 og hvordan denne skal forstås. Siden det er blant komiteens ambisjoner å gjøre lovverket så enkelt og lettfattelig som mulig, slik at folk flest skal kunne forstå og benytte det, bør det ved gjennomgangen av vergemålsloven søkes å endre lovteksten slik at den blir mer folkelig. Det vil være en måte å gjøre loven mer tilgjengelig på.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre er opptatt av å sikre at overformynderiets forvaltning av umyndiges midler skjer på en mest mulig betryggende måte, bl.a. ved at pengene plasseres slik at avkastningen blir akseptabel. Det er en svakhet at samfunnet i dag ikke har tilstrekkelig oversikt over hvordan umyndiges penger faktisk forvaltes. På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en evaluering av dagens forvaltning av umyndiges midler i den hensikt å avdekke eventuelle svakheter ved dagens praksis, og å utvikle nye retningslinjer for sikker og god forvaltning av umyndiges midler."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Stortinget ber Regjeringen legge til rette for en evaluering av dagens forvaltning av umyndiges midler i den hensikt å avdekke eventuelle svakheter ved dagens praksis, og å utvikle nye retningslinjer for sikker og god forvaltning av umyndiges midler.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument nr. 8:53 (2007-2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om å heve beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av umyndiges midler – vedlegges protokollen.

II

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med arbeidet med ny vergemålslov gjennomgå dagens beløpsgrense, med tanke på å oppjustere denne til et mer riktig beløp, sett i lys av tiden som er gått siden

siste justering og samfunnets øvrige utvikling. Det bør samtidig vurderes hvordan fremtidig oppjustering av beløpsgrensen best kan skje. Regjeringen bes deretter melde tilbake på egnet måte.

Oslo, i justiskomiteen, den 29. april 2008

Anne Marit Bjørnflaten

leder

Jan Arild Ellingsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Justis- og politidepartementet v/statsråden til justiskomiteen, datert den 10. mars 2008

Representantforslag nr 53 fra Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om å heve beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av umyndiges midler -Dokument nr 8:53 (2007-2008)

Jeg viser til justiskomiteens brev 5. mars 2008 der det bes om departementets uttalelse i forbindelse med behandling av representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim og Odd Einar Dørum om å heve beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av umyndiges midler (Dokument nr. 8:53 (2007-2008)).

Etter vergemålsloven § 63, jf. § 62, jf. forskrift 8. februar 2000 plikter overformynderiet å forvalte umyndiges midler når disse overskrider kr 75.000. Overformynderiets forvaltning innebærer at midlene blir plassert på en forsvarlig måte, og i mange tilfelle med bedre avkastning enn det privatpersoner kan oppnå med samme sikkerhet. Vergene disponerer imidlertid de umyndiges inntekter til å dekke nødvendige utgifter, mens resten skal forvaltes av overformynderiet, jf. vergemålsloven § 44. Dersom inntekten ikke strekker til, kan kapitalen helt eller delvis brukes når vergen og overformynderiet er enige. Her ligger sikkerhetsnettet som skal sørge for at midlene blir brukt til å dekke barnas behov.

Vi har dessverre sett noen eksempler på at vergene ikke helt klarer å skille mellom barnas og egne midler - og i ekstreme tilfeller kan barns midler bli brukt til for eksempel å finansiere foreldrenes rusmisbruk. De aller fleste foreldrene er heldigvis godt i stand til å ivareta barnets interesse, og da skal det

ikke være noe problem å få godkjenning fra overformynderiet til bruk av midlene på den måten foreldrene måtte ønske.

I representantforslaget vises det til at mange foreldre sparer hele eller deler av barnetrygden i barnets navn. Det er imidlertid ikke avgjørende hvilket navn som kontoen står på. Oppspart barnetrygd vil tilhøre foreldrene inntil de eventuelt overfører den til barna ved en konkret handling, for eksempel gir den i konfirmasjonsgave. I den forbindelse står foreldrene fritt til å bestemme at overformynderiet ikke skal forvalte midlene, jf. vergemålsloven § 89. Dette forutsetter at foreldrene er klar over bestemmelsen, da det ikke er anledning til å ta forbehold om forvaltningen i ettertid.

Jeg mener at det er gode grunner for at overformynderiet skal forvalte barns midler, men det kan diskuteres hvor grensen bør gå for når overformynderiet skal tre inn. Mange mener at grensen på kr 75 000 er for lav, mens de som trenger beskyttelsen trolig vil mene at 75 000 kr er mye å miste.

Etter min mening er det ikke noe akutt behov for en endring av beløpsgrensen for overformynderiets forvaltning av barns midler. Jeg vil derfor se nærmere på grensen i forbindelse med arbeidet med en ny vergemålslov. I den forbindelse vil jeg også se nærmere på forslaget om en mekanisme som årlig regulerer dette beløpet i tråd med for eksempel grunnbeløpet i folketrygden, slik det er gjort i Sverige, jf. representantforslagets del II.